

РОЗВИТОК КРЕАТИВНОСТІ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНШОМОВНОГО ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ

***Анотація.** У статті автор розглядає креативність як одну із ключових компетенцій XXI ст., розкриває сутність цього поняття з точки зору психології і наводить приклади розвитку креативності у процесі навчання іношомовного писемного мовлення.*

***Ключові слова:** компетенції, креативність, творчість, іношомовне творче письмо, методичні прийоми.*

***Abstract.** In the article the author considers creativity as one of the key competencies of the 21st century, reveals the essence of this concept from the point of view of psychology and gives examples of the development of creativity in the process of learning a foreign language creative writing.*

***Key words:** competences, creativity, foreign language creative writing, methodical techniques.*

Ще у 2015 році креативність як важлива фахова компетенція займала десяту, останню позицію у рейтингу самих затребуваних робочих навичок та компетенцій. Усього через п'ять років ставлення до неї змінилось настільки, що вона посідає зараз третє місце у переліку ключових компетенцій фахівців XXI століття і стоїть одразу після комплексного розв'язання проблем і критичного мислення [4]. Цей факт пов'язаний насамперед із зацікавленістю бізнес-середовища в інноваціях і, відповідно, у спеціалістах, здатних продукувати нові ідеї, моделювати різні ситуації і знаходити нетрадиційні способи вирішення проблем.

Як і будь-яку іншу здібність людини, креативність можна розвивати у процесі навчання будь-якого предмета, зокрема й іноземної мови. На нашу думку, найкраще це можна робити під час формування вмінь творчого писемного мовлення, оскільки це — активний, продуктивний вид мовленнєвої діяльності, результатом якого є зв'язне висловлювання, текст.

Зрозуміти природу іношомовного творчого письма (далі ТП) неможливо без розуміння сутності понять «творчість», «креативність», «творчі здібності». Аналіз психологічної літератури свідчить, що творчість і креативність не є тотожними поняттями. Якщо під творчістю психологи розуміють особливу форму активності, творчу діяльність практичного чи теоретичного характеру, у процесі якої виникають або створюються нові, з точки зору суб'єкта діяльності, результати, то креативність тлумачать як здібність людини до творчості [3, с. 192; 405]. Разом з інтелектом та обдарованістю креативність належить до загальних здібностей — індивідуально-психологічних особливостей, які відрізняють одну людину від іншої і забезпечують успішність, легкість виконання будь-якої діяльності. Проте загальні здібності не можна зводити до

знань, умінь та навичок, їх необхідно відрізняти також і від задатків — вроджених анатомо-фізіологічних особливостей людини.

З точки зору методики, важливим є той факт, що здібності за своєю сутністю є динамічним поняттям та існують лише у розвитку, який ніколи не припиняється і здійснюється тільки у процесі того чи іншого виду діяльності (Б. Теплов).

Таким чином, креативність можна і необхідно розвивати у студентів саме під час виконання творчих письмових завдань, а не під час навчання таких функціональних видів письма, як офіційний лист, рецензія, анотація, резюме тощо.

Крім того, для розробки методики навчання ТП потрібно з'ясувати відмінності творчої діяльності від предметної діяльності. Предметна діяльність завжди цілеспрямована, свідомо, орієнтована на відповідний до мети результат, раціонально побудована, довільна, алгоритмізована і вмотивована. Її основу складає адаптивна активність особистості [2, с. 157–163]. Саме таким характеристикам відповідає продуктивна писемно-мовленнєва діяльність індивіда.

Для творчої діяльності характерні домінування несвідомого над свідомим, спонтанність (раптовість), мимовільність, ірраціональність, внутрішня активність і нервова напруга, орієнтація на новий, незвичний результат, який часто є побічним продуктом діяльності [2, с. 157]. Творчість передбачає захопленість предметом і самим процесом діяльності. Якщо предметна діяльність завершується після отримання результату, то творча діяльність на цьому етапі лише розпочинається. Творчість, з точки зору Д. Богоявленської, є ситуативною нестимульованою активністю, що проявляється в прагненні вийти за межі заданої проблеми [1, с. 36]. Механізм творчості складає взаємодія когнітивної та афективної сфер особистості.

Зазначені особливості творчої діяльності та виділені Дж. Гілфордом шість параметрів креативності, а саме: 1) здатність знаходити і ставити проблему; 2) здатність генерувати велику кількість ідей; 3) гнучкість; 4) оригінальність; 5) здатність удосконалювати об'єкт, додаючи деталі; 6) здібність до аналізу і синтезу [2, с. 184] дозволяють визначити ТП як такий вид мовленнєвої діяльності, що спрямований на самостійне породження оригінальних авторських текстів на основі власного досвіду, уяви, фантазії, асоціативного мислення за допомогою комбінування засвоєних мовних засобів.

Складність творчого акту і концентрація творця безпосередньо на процесі творення вимагають від нас реалізації процесуального підходу у навчанні ТП у виші. Навчання зі створення письмового тексту будується у три етапи: а) підготовчий етап; б) етап реалізації задуму; в) контрольний етап (редагування тексту). Важливість творчого середовища для прояву креативності спонукає нас включити навчання творчого письма у сферу словесно-художньої творчості, а навчальний спецкурс з ТП будувати у формі занять в «майстерні письменника».

Для запуску уяви, фантазії і розвитку креативності існують багато методів та прийомів. Найбільш відомими з них є придумування початку або кінця вже готової чужої історії; написання листа до одного з персонажів; опис внутрішнього стану і написання внутрішнього монологу героя на основі сюжетної картини; написання історій на основі прослуханих музичних творів. Цікавими є прийом «*як би я був...*» і метод газетних заголовків або довільно обраних слів. Перший дозволяє перевтілитись у будь-яку особу або неживу істоту і подивитись на проблему з незвичної точки зору. Другий дозволяє дуже швидко вибудувати асоціативний ряд, який підштовхує до вирішення проблеми і запускає креативний процес. На занятті можна скористатись також ігровим груповим методом «635», який полягає в тому, що 6 учасників записують по три речення протягом п'яти хвилин і потім передають по колу свої записки іншим учасникам, які протягом наступних п'яти хвилин продовжують розпочату історію, дописуючи свої три речення, і т.д.

Використання названих прийомів дозволяє викладачу активізувати творчий потенціал студентів, розвивати їх творчі здібності, вчити їх швидко адаптуватися до змінних умов та вимог середовища.

Список використаних джерел

1. Богоявленская Д.Б. «Субъект деятельности» в проблематике творчества / Д. Б. Богоявленская // Вопросы психологии. — 1999. — №2. — С. 35–41.
2. Дружинин В.Н. Психология общих способностей / В. Н. Дружинин. — СПб.: Питер, 2002. — 358 с.
3. Современный психологический словарь / сост. и общ. ред. Б. Г. Мещеряков, В. П. Зинченко. — М.: АСТ; СПб.: Прайм-Еврознак, 2007. — 490 с.
4. ТОП-10 компетенций большинства профессий и дистанционного обучения [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://i-go-go.com.ua/top-10-kompetencij-bolshinstva-professij-i-distancionnogo-obucheniya/>

Arustamyan Y.Y.

Associate Professor

Department of Theory of Translation and Comparative Linguistics

National University of Uzbekistan

MASTERING LITERARY TRANSLATION AS A MEANS OF DEVELOPING CROSS-CULTURAL COMPETENCE

Abstract. *The article discusses the issues related to the problems of teaching literary translation to EFL students as one of the effective technique of developing intercultural competence. Taking into consideration that a literary text always involves much implicit information, which can be verbalized by special signals related to cultural and cognitive contexts, the students should develop the skills of adequate interpretation of such signals throughout the text in order to reveal the pragmatic potential of a literary text and represent adequate variant of translation.*